

Motion till riksdagen

1987/88:Jo228

av Birgitta Hambræus (c)

om stöd till alternativt jordbruk

Om man vill ha friskhet i landet måste marken vara frisk. Landsbygden är och har alltid varit grunden för ett friskt samhälle, säger bonden Juvas Arturs i Leksand. Landsbygden måste få möjlighet att ge människor utkomst och trivsel. Det finns jordbrukare som av ideella skäl gör en mycket värdefull insats för landet genom att föda upp djur som kan leva på inhemskt foder, är uthålliga och tåliga och ger livsmedel av hög kvalitet och god smak. Alltså den sorts djur som vi hade allmänt i landet innan den snävt ekonomiskt inriktade "förädlingen" började. Dessa jordbrukare vill inte ha fler djur att ta hand om än att varje djur kan kännas igen och behandlas som en individ. Betesdrift i hagar ger ett öppet landskap, som är så viktigt för trivseln på landet. Grisar lär vara suveräna på att bearbeta jorden fri från kvickrot. Höns tal inte att vara i större grupper utan att bli sjuka. De behöver picka i jorden, inte på ett golv. En djurhållning som rättar sig efter djurens naturliga förutsättningar känns tillfredsställande medan den s. k. rationella djurhållningen, som pressar djuren, fyller de flesta med motvilja. En småskalig djurhållning bör stimuleras och stödjas av samhället t. ex. genom arealbidrag eller riktade bidrag.

De flesta lantbrukare har genom inriktningen av forskningen, politiken och myndigheternas ekonomiska tänkande tvingats gå från biologiskt balanserade till kemiskt baserade produktionsmetoder. Forskningen driver fram växtsorter som kräver handelsgödsel och därmed kemiska bekämpningsmedel. Den genetiska mångfalden utarmas katastrofalt. Djur "förädlas" till sjuka produktionsmaskiner som inte tål det foder vi kan odla själva. Jordbruksarbetet blir stressat och ensamt, matens kvalitet sjunker och samhället blir sårbart. Storskalighet har tvingats fram av samhällets rationaliseringskrav. Man får t. ex. inte lantbruksnämndens tillstyrkan av lån till en enklare, småskalig investering, men väl till miljonprojekt. Skuldsättningen pressar jordbrukarna till högre produktionsresultat än djuren och jorden tål.

Omställningsstöd

I en annan motion har Pär Granstedt och jag föreslagit riksdagen besluta om ett omställningsstöd till lantbrukare som vill ändra sin produktionsinriktning till alternativ odling. Eftersom det är samhället som tvingat jordbrukaren att gå in för de kemiska brukningsmetoderna är det ett rimligt krav att samhället hjälper till med omställningen. Industrin har fått åtskilliga miljarder i strukturomvandlingsstöd. Nu är det jordbrukets tur!

En kontaktgrupp för alternativa odlingsformer har bildats vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i Ultuna av odlare, studenter och forskare. Gruppen antog den 26 februari 1986 följande

Definition och beskrivning av alternativ odling:

Definition

Med alternativ odling avses resursbevarande odlingsystem¹ där produktionen i huvudsak baseras på platsgivna resurser och där biologiska och ekologiska hänsyn ligger till grund för odlarens åtgärder.

Målsättning

I alternativ odling eftersträvas att:

- producera hälsobefrämjande livsmedel
- bevara jordens fruktbarhet
- skapa en sådan miljö som tillfredsställer husdjurens naturliga beteende och inneboende behov
- hushålla med naturresurser
- förhindra miljöförstöring

Beskrivning

Alternativ odling kännetecknas av en naturuppfattning där naturen betraktas som en helhet, vilken har sitt egenvärde. Människan är beroende av naturen och har ett moraliskt ansvar att anpassa sina odlingsåtgärder så att kulturlandskapet kan ingå som en positiv del i den omgivande naturen.

En allsidig och varierande växtföljd med inslag av baljväxter utgör en viktig del i den alternativa odlingen.

Markens produktivitet upprätthålles i huvudsak med organiskt material. Symbiotisk kvävefixering och mikrobiell mineralmobilisering utgör väsentliga inslag. Gröngödsling i renbestånd eller samodling tillämpas. Om marken saknar något näringsämne i växttillgänglig form, tillföres detta i svårslöslig och så naturlig form som möjligt. Konstgödsel kväve användes inte.

Odlingssystemet i sig självt motverkar sjukdomar, skadedjur och ogräs. I förebyggande syfte användes motståndskraftiga sorter, anpassad växtföljd och andra odlingstekniska åtgärder. Som direkta åtgärder används mekaniska, fysikaliska och biologiska metoder. Syntetiska, ej naturligt förekommande bekämpningsmedel användes inte. Jordbearbetningssystemet utformas så att det blir skonsamt för markens struktur och organismer. Där djurhållning förekommer eftersträvas balansen i förhållande till odlingsarealen. Genom att den alternativa odlingen satsar på lokal resursanvändning med minimal insats av produktionshjälpmedel utifrån, såsom konstgödsel och bekämpningsmedel, är odlingssystemet miljövänligt, energibesparande och mindre sårbart.

¹ Ett samlingsnamn för biologisk, ekologisk, organisk, giftfri, biodynamisk, organisk-biologisk, naturenlig odling och dylikt.

– Anmärkning och tillägg till sammanträde 87-08-20: Inom IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) diskuterar dess Technical committee möjligheten att införa ett internationellt samlingsnamn för denna odlingsform. Till övervägande har man namnet Biologiskt lantbruk.

Mot. 1987/88
Jo228

Inrättande av sekretariat för alternativ odling

SLU och Ekhagastiftelsen har träffat ett mångårigt samarbetsavtal som bl. a. innehåller en forsknings- och försöksnämnd för alternativ odling och en försöksstation. Ekhaga försöksgård på Ultuna egendom. SLU bistår med vissa lokaler, integrering i undervisningen, bibliotek, lån av utrustning m. m. Ekhagastiftelsen svarar för investerings- och driftskostnader för försöksgårdens praktiska drift. Stiftelsen delfinansierar också en statskonsulenttjänst i alternativ odling vid SLU.

Man avser att bygga upp ett sammanhållet, strukturerat och fruktbart samarbete mellan så många områden som möjligt. Ett sådant tvärvetenskapligt samarbete är nödvändigt, säger man, för att på ett mångsidigt och sakligt sätt utveckla forskning, försöksverksamhet, rådgivning och utbildning som kan ge en helhetssyn vad gäller biologiska, ekologiska, samhällsekonomiska och sociala aspekter på lantbruket. Till detta ändamål är det nödvändigt att ett centralt placerat sekretariat för alternativ odling byggs upp.

Riksdagen har beslutat att inkomsterna från avgifterna på handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel skall gå till forskning och rådgivning i alternativ odling. Bara en mindre del av dessa pengar har hittills kommit alternativodlingen till del. Riksdagen bör nu besluta att det ovan nämnda sekretariatet för alternativ odling vid SLU finansieras genom statsmedel.

Alternativ trädgårdsodling i Dalarna

Hushållningssällskapet i Dalarna har vid sin försöksgård Gagnefs boställe planer på att börja med trädgårdsskötsel med alternativ inriktning. Syftet är att visa vad alternativ odling är och ge undervisning och underlag för rådgivning samt undersöka vad som händer med marken på lång sikt och göra ekonomiska utvärderingar. Dalarna har goda förutsättningar för grönsaksodling, som inte utnyttjas till fullo. Det borde vara en mycket god affärsidé att lansera alternativodlade produkter från Dalarna som en specialitet. Vårt län besöks av turister, flera gånger vårt bofasta innevävarantal, både från andra delar av Sverige och från utlandet. Efterfrågan på alternativt odlade livsmedel är potentiellt hög, om sådana kan tillhandahållas färska och fräscha. Närproduktion är ett villkor för att detta krav skall uppfyllas.

Budgetpropositionen innehåller förslag om 80 milj. kr. till programmet för särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige (bil. 11 s. 27). Föredraganden säger att man därvid bör beakta de möjligheter till alternativ odling som finns i norra Sverige. Lantbruksstyrelsen bör göra en bedomning av i vilka regioner störst behov föreligger, enligt jordbruksministern. Jag anser att riksdagen bör uttala sig för att Dalarnas hushållningssällskap bör tilldelas medel för sin försöksverksamhet med alternativ trädgårdsodling.

Lag om alternativ jordbruksproduktion

Mot. 1987/88

Jo228

Det danska folketinget har antagit en lag om ekologisk jordbruksproduktion, definierad ungefär som alternativ odling ovan. Man räknar med att 10 % av Danmarks jordbruksareal år 1990 skall brukas alternativt. Ett ekologiskt jordbruksråd har inrättats för att främja, följa och utvärdera den danska ekologiska jordbruksproduktionen. Omställningsstöd, utvecklingsstöd införs liksom kontroll av produkterna. Jordbruksdepartementet ställer ett sekretariat till förfogande för rådet som består av representanter för jordbruks- och miljödepartementen, Biodynamiska föreningen, olika andra sammanslutningar av alternativodlare, hushållningsällskapen, LRF med flera organisationer. Lagtexten bifogas till denna motion. Riksdagen bör anta en motsvarande lag om alternativ odling. Utskottet ombeds utforma erforderlig lagtext.

Hemställan

Härmed yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till småskalig djurhållning.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansiering av ett sekretariat för alternativ odling vid statens lantbruksuniversitet.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till försök med alternativ trädgårdsodling i Dalarna.
4. att riksdagen antar en lag om alternativ odling i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 25 januari 1988

Birgitta Hambræus (c)

Vedtaget af Folketinget ved 3. behandling den 14. maj 1987

Forslag

til

Lov om økologisk jordbrugsproduktion

§ 1. Formålet med denne lov er at fremme udvikling af økologisk jordbrugsproduktion.

Stk. 2. Økologisk jordbrug bygger på en målsætning om etablering af stabile og harmoniske driftssystemer, hvor produktionsmetoderne tilrettelægges således, at de enkelte driftsgrene kan integreres i et naturligt biologisk kredsløb i mark og stald. Det tilstræbes så vidt muligt at have husdyr på brugene. Der anvendes ikke industrielt fremstillede gødninger, pesticider eller vækststoffer, ligesom der i fodermidler ikke anvendes industrielt fremstillede tilsætningsstoffer. Gødningsforsyningen baseres især på organiske gødninger, husdyrgødning, grøngødning, afgrøderester m.v. samt kvælstoffiksering gennem bælgplanter. Plantesygdomme, ukrudt og skadedyr kontrolleres ved veltilrettelagte og alsidige sædskifter, mekanisk jordbehandling samt hensigtsmæssigt sortsvalg, herunder sortsblandinger.

§ 2. Der nedsættes et økologisk jordbrugsråd under Landbrugsministeriet til at fremme, følge og vurdere udviklingsmulighederne for en dansk økologisk jordbrugsproduktion.

Stk. 2. Rådet skal udarbejde forslag om støtte til fremme af økologisk jordbrugsproduktion, vurdere det løbende rådgivnings- og forsøgsarbejde, komme med forslag til yderligere aktiviteter samt udtale sig om regler for kontrol med produktion, markedsføring, opbevaring, transport, mærkning, distribution og detailsalg af økologiske varer, jf. § 4, stk. 3.

Stk. 3. I spørgsmål, der vedrører de i stk. 2 nævnte områder, indhenter landbrugsministe-

ren en indstilling fra Det Økologiske Jordbrugsråd.

Stk. 4. Det Økologiske Jordbrugsråd består af 1 repræsentant for henholdsvis Landbrugsministeriet, Miljøministeriet, Foreningen for Biodynamisk Jordbrug, Landsforeningen Økologisk Jordbrug, Samarbejdsudvalget for Økologisk/Biodynamisk Jordbrug, De Danske Landboforeninger, Danske Husmandsforeninger og Forbrugerrådet. Landbrugsministeriets repræsentant er formand for rådet. Rådet kan supplere sig med særlige sagkyndige.

Stk. 5. Landbrugsministeriet stiller den nødvendige sekretariatsbistand til rådighed for rådet.

§ 3. Der ydes offentlig støtte til fremme af økologisk jordbrugsproduktion gennem en udviklingsstøtte og en omlægningsstøtte. Støttebeløbenes størrelse fastsættes på finansloven.

Stk. 2. Tilsagn om støtte efter stk. 1 gives inden for beløbsrammerne fastsat på finansloven. Udnyttes en beløbsramme ikke fuldt ud i finansåret, kan det resterende rammebeløb overføres til senere finansår, dog ikke ud over finansåret 1991. Ansøgning om tilskud skal indgives senest 31. december 1990.

§ 4. Der etableres en offentligt godkendt mærkningsordning for økologisk, herunder biodynamisk avlede produkter.

Stk. 2. Der etableres en kontrol med produktion, markedsføring, opbevaring, transport, distribution, mærkning og detailsalg af økologiske produkter.

Stk. 3. Landbrugsministeren fastsætter efter indhentet udtalelse fra Det Økologiske Jordbrugsråd regler for den i stk. 2 omtalte kontrol.

§ 5. Ansøgere om tilskud efter § 3, stk. 1, har efter anmodning pligt til at give nærmere oplysning om, hvorvidt de betingelser og vilkår, der gælder for tilskuddet, opfyldes.

§ 6. Tilskud bortfalder, hvis

- 1) tilskudsmodtageren ikke længere opfylder de betingelser og vilkår, der gælder for tilskuddet,
- 2) tilskudsmodtageren har givet urigtige eller vildledende oplysninger eller fortiet oplysninger af betydning for tildeling af tilskud eller
- 3) tilskudsmodtageren undlader at give oplysninger efter § 5.

Stk. 2. Når særlige forhold taler derfor, kan landbrugsministeren fravige stk. 1.

Stk. 3. Bortfalder tilskud efter stk. 1, kan landbrugsministeren bestemme, at udbetalte tilskud skal tilbagebetales.

§ 7. Landbrugsministeren eller den, ministeren bemyndiger hertil, har til enhver tid uden retskendelse og mod behørig legitimation adgang til de bedrifter m.m., hvortil der er ydet tilskud efter § 3, stk. 1, for at foretage eftersyn af bedriften m.m. samt af regnskaber og forretningsbøger m.m.

Stk. 2. Landbrugsministeren eller den, ministeren bemyndiger hertil, har endvidere samme adgang til private ejendomme og bedrifter, hvor det er påkrævet af hensyn til kontrollen med overholdelsen af de i medfør af § 4 fastsatte regler.

§ 8. Henlægger landbrugsministeren sine beføjelser efter denne lov til et under ministeriet oprettet direktorat eller andet administrativt organ, kan ministeren fastsætte regler om adgang til at påklage afgørelser, der er truffet i henhold til bemyndigelsen, herunder at afgørelser ikke skal kunne indbringes for ministeren.

§ 9. Landbrugsministeren fastsætter efter indhentet indstilling fra Det Økologiske Jordbrugsråd nærmere regler for lovens administration, herunder om afgrænsningen af økologisk jordbrugsproduktion, jf. § 1, stk. 2, og om vilkår for ydelse og udbetaling af tilskud, om størrelsen af tilskud samt for tilskuddets beregning, jf. § 3, stk. 1.

§ 10. Loven tages op til revision i folketingsåret 1990-91.

§ 11. Tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes af landbrugsministeren.

§ 12. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.